

ФОРМУВАННЯ ПОТРЕБИ У САМОРОЗВИТКУ ТА САМОВДОСКОНАЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сичов Д. В., Москаленко А.С., Ліщенко І. Ю.

Актуальність вивчення проблеми самовдосконалення особистості зумовлюється тим, що в сучасних умовах зростає вагомість активності суб'єкта як чинника розвитку особистості, здатність особистості перетворювати буття власне й навколишнього світу на краще. Тому в суспільстві зростає увага до людини як носія сили, що має стати рушієм і перетворювачем історії, а її світоглядна позиція, соціальна активність, воля визначають, якою бути їй самій та оточуючій дійсності, де вона живе.

Організація навчального-виховного процесу професійної школи повинна бути такою, щоб випускники могли не лише адаптуватися в швидко змінному світі, але й були здатними до перетворення цього світу, тобто володіли не лише знаннями, а й уміннями застосовувати їх у процесі власної самостійної наукової, дослідницької й творчої діяльності. На сучасному етапі розбудови системи вищої освіти виникла потреба суспільства в працівниках нового типу – освічених, компетентних, творчих особистостей, які вміють швидко й оперативно реагувати на зміни в професійному середовищі та самостійно навчатися протягом життя.

Сутність підготовки фахівця полягає у формуванні в нього системи знань і якостей особистості, необхідних для виконання різних функцій за фахом. Професійний розвиток (зокрема, саморозвиток) тісно пов'язаний з особистісним розвитком. У цьому контексті актуальною є проблема створення умов для професійного саморозвитку майбутніх фахівців. Навчання і самовдосконалення справжнього професіонала – триває протягом усього життя. Воно не обмежується межами навчального закладу чи займаною посадою.

Реалії кожного дня і виклики майбутніх змін ставлять кожного із нас перед необхідністю їх передбачення і відповідної підготовки. Саморозвиток детермінується соціально-економічними чинниками, психофізіологічним потенціалом людини, цілеспрямованістю і, в першу чергу, характером і змістом праці. Зумовлюючими силами саморозвитку є професійно-трудова, матеріальні, соціально-статусні й духовні потреби. Зміст саморозвитку є цілісним комплексом процесів і засобів поступу особистості, задоволенням

її пізнавальних і духовних потреб, розкриттям і вдосконаленням природних задатків та здібностей.

Аналіз досліджень К. Абульханової-Славської, О. Бодалева, О. Єрмолаєвої з цієї проблеми дає підстави для висновку, що суттєвою характеристикою саморозвитку є свідомо якісна самозміна, яка є головним внутрішнім механізмом індивідуально-особистісного розвитку [1].

Якісним показником процесу становлення суб'єктності людини є її цілеспрямований саморозвиток.

Професійний розвиток і саморозвиток особистості є об'єктом дослідження багатьох психологів та педагогів (С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська, К. Платонов, В. Моляко, Б. Федоришин, Г. Балл, Л. Митіна, К. Чарнецькі) і визначається як процес набуття та вдосконалення професійно-особистісних якостей, знань, умінь і навичок.

Процес професійного розвитку та саморозвитку майбутнього спеціаліста різних галузей виробництва в період його підготовки має свої особливості. Він відбувається в умовах навчальної діяльності, регламентується системою вимог з боку викладачів, навчальних програм, специфіки предмета професійної діяльності. Але цей процес потребує підвищення суб'єктного компоненту особистості майбутнього фахівця у процесі його професійного саморозвитку. Серед системи педагогічних умов професійного саморозвитку у процесі підготовки майбутнього фахівця можна виділити такі:

- орієнтація процесу навчання на формування спрямованості майбутнього спеціаліста на самоактуалізацію та самодетермінацію в майбутній професійній діяльності;

- збагачення змісту навчання системою понять і концепцій, що орієнтують майбутніх фахівців на рефлексію, самопроекування, самонавчання, самоорганізацію, саморозвиток у сфері професійно значимих якостей особистості.

Зі вступом до вищого навчального закладу молода людина набуває більше самостійності, провідними видами діяльності стають навчально-професійна, науково-дослідна. Набуті знання, вміння, навички виступають для неї як засоби майбутньої професійної діяльності, тому головною для студента повинна стати спрямованість на підготовку до обраної професії, вироблення відношення до фаху діяльності як способу самореалізації. Встановлено, що ефективність формування професійної компетентності майбутнього фахівця залежить від рівня сформованості таких особистісних

якостей, як мотивація досягнення успіху, самооцінка, суб'єктивний локус контролю.

Отже, з огляду на вищезазначене, ми дійшли висновку, що проблема саморозвитку особистості розглядалася багатьма науковцями, кожен з яких дає власне трактування цього поняття. Професійне зростання можна означити як розвиток суб'єкта, що відбувається в системі міжлюдських відносин у професійній спільноті, і передбачає формування всіх елементів структури суб'єкта діяльності. Професійний розвиток студента невіддільний від особистісного, адже в їх основі лежить принцип саморозвитку, який спрямовує особистість до творчої самореалізації. Усвідомлення професійної ролі, осмислення можливих професійних кроків і наслідків, прогнозування своєї професійної діяльності та її перспектив, здатність до самоконтролю та самовдосконалення утворюють вихідну базу розвитку майбутнього професіонала, зокрема вчителя.

Список використаних джерел:

1. Амосов М. М. Роздуми про здоров'я. Київ: Здоров'я, 1990. 168 с.
2. Зубалій М. Ефективна форма підвищення рухової активності учнів початкових класів. *Початкова школа*. № 6. 2003. С. 43–46.
3. Огнистий А. В. Теоретико-методичні основи фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку. Тернопіль: ТДПУ, 2001. 76 с.